

Ein Eysturríkisferð

Í dag prenta vit seinasta partin av ferðafrásøgn eftir Niels Juel Nolsøe um eina ferð í Eysturriki á sumri 1985.

Napoleon og tvær ferðir Maria

Tann seinasta dagin av steðgi okkara her við Donau vitja vit Wien. Túrurin er uppá goðar 80 km eftir autobananum, og sólin geislar sum ongantið áður, ikki líkindi at ganga á gleðandi heitum gøtum, so vit parkera bilin og fara inn á Schonbrunn. Har hava vit verið fyrr, men hvussu ofta tú kemur her, vilt tú altíð verða hugtikin av hesum veið- og summer-slotti habsburgaranna, sum skiftandi keisarar hava bygt afturat, líka síðan 1605. Endaliga sniðið fekk tað í stjórnartíð Mariu Theresiu 1740 til 1780, tá tað bleiv b roytt til rokokosniðið, eitt Versailles í eitt sindur minni máti.

Vit eru enn einaferð á rundferð, við vegleiðara, gjøgnum slottið, og undrast yvir hvussu ein fúrstaðett kundi loyva sær eitt tiltikt ófatiligt maglæti, sum fólkio mátti gjalda, tað fólk, sum fúrstin nokk royndi at

skapa trygg politisk og figgjarlig viðurskipti fyri, men sum hann og ætt hansara kendu seg so óendaliga hátt hevjað yvir.

Eg havi einaferð fyrr, her í blaðnum, havt eina ferðafrásøgn frá Eysturriki og har, m.a., roknað upp alla dyrd Schönbrunn, so tað skal ikki verða gjørt einaferð afturat. Men á ferð gjøgnum framsýningarhølini koma vit eisini til eitt Napoleon-zimmer, tí sum «guidin» her, eins og tann á kleystrinum Melk, segði, so hevur Napoleon, keisari, verið millum teir virðiligastu gestirnar, sum hava vitjað slottið, um man so skal siga at hann kom sum gestur, og í 1809 var steðgur hansara serliga langur, hann buði tá her í 6 mánaðir. So eg haldi, at eg fari at gloyma Habsburgararnar og heldur hugsu um ástarævintýrið, sum fór fram millum Napoleon og ta ungu, yndisligu, pólsku greivinnuna Maria Walewska, sum utvis fór fram her á Schonbrunn.

Napoleon var ein konfólkakalur, og óteljandi vóru tær kvinnur, bæði sjónleikarakvinnur, og hovdamur hjá hansara egnu Josephinu og systri Carolinu, drotning av Neapel, sum vóru hjákonur hansara. Josephine var sera øvundsjúk, men Napoleon gjørdist bert óður og segði, at ein maður í hansara stóðu var hátt hevjaður yvir teir normar, sum vóru galdandi fyri aðrar menn, og við tað mátti hon lata sær lynda.

So var tað, at hann var á herferð í Póllandi í 1807, har teir blóðugu bardagarnir við bygdina Eylau fóru fram. Um túsundtals, hundræð túsundtals av hansara egnu hermonnum lógu eftir á, var Napoleon heilt uttan kenslur. Hermenn vóru, eftir hansara áskoðan, nakað, sum ein tjóð, ið vildi vinna sær vald og heiður, átti at hava nóg mikið av.

Men í Póllandi gav hann svagi sinum Murat, giftur við Carolinu og kongur av Neapel, boð um at fáa til vega eina vakra, unga kvinnu, helst av aðalætt. Murat fram til teirru 18 ára gomlu Mariu Walewska, gift við einum greiva, sum var elligamal.

Napoleon var tá 38 ár. Tað var í veruleikanum lagt trýst á hana, at hon skuldi offra seg, tí póllendingar høvdu ta vón, at Napoleon skuldi fria teir eindaliga frá russum. Yvirfyri kvinnum var Napoleon sum hann var móttvegis figgindanum á vigvøllinum, hann leyp á beinanvegin. Tað mátti tann unga Maria Walewska eisini ásanna longu fyrsta kvöldið, hon var saman við honum.

Og so helt ástarævintýrið annars fram millum tey bæði. Maria var so sjaldsam av lyndi, og ólik øllum øðrum kvinnum, Napoleon hevði havt. Tí hon kravdi einki. Og í bardaganum móti Eysturriki í 1909, tá buði Napoleon á Schonbrunn í 6 mánaðir, og hevði Mariu hjá sær. Hann átti frammanundan ein so við einari hovdamu hjá systri Carolinu, og nú gjørdist eisini Maria við barn. Men samstundis hevði Napoleon sett sær í høvðið, at hann vildi skiljast frá Josephinu, giftast inn í eitt hábærsligt fúrstað, fáa ein so og seta á stovn dynastið Bonaparte.

Napoleon sigraði á Eysturrikarum við Wagram í 1809, og ásetti friðartreytirnar. Og samstundis sum hann var giftur Josephinu og hevði Mariu Walewska hjá sær sum hjákonu á Schonbrunn, kravdi hann av Franz, keisara, at fáa 18 ára gomlu dóttir hansara Mariu Louisu, erka-hertuginnu, til konu. Og keisarin læt sær eftirlíka. Maria Louisa varð ikki spurð, hvat henni líkaði.

Maria Walewska fór heim aftur til Póllands, har hon í mai 1810 átti ein son, og Napoleon ffró aftur til Paris, har hann varð skildur frá Josephinu, og í mars 1810, 2 mánaðir áðrenn Maria Walewska átti, giftist hann við Mariu Louisu. So hann lorkaði ikki tíðina burtur. Giftarmálið fór fram í Wien, við varðamanni, og brúðurin byrjaði ferð sína til Fraklands. Men Franz, keisari, hevði lagt eina við, at tey máttu ikki vera saman, fyrr enn ein vigsla eisini hevði verið í Paris. Ált hovið reið nú Mariu Louisu til møtis, og har skuldi stór, almenn móttøka verða á einum slotti fronsku megin markið. Men Napoleon var ótolin, reið undan, mótti brúðrini og tey fóru til slottið. Og so skjótt, sum hovið var framkomið, varð degurði etin í skundi, tað vóru ongar stundir til roður, og Napoleon skundaði sær í brúðarkamarið við Mariu Louisu, og 10 mánaðir seinni átti hon so tann sonin, sum Napoleon vildi stovna sitt dynasti við.

Men nú slo klokka hansara eisini síni seinastu lagnusløg, feigdarferðin til Ruslands, har allur tann stóri herurin, um 500.000 mans, blóði og stirnaði til deyðis á teimum russisku ísletunum. Napoleon rýmdi frá leivdunum heim aftur til Paris, heglæði ein nýggjan, stóran her uppá beinini, men so endiliga við undirlutan við Leipzig í 1813, móti Schwarzenberg, fúrsta, leiðari teirra Sameindu, Mariu Louisu rýmdi við soninum aftur til Wien, men Maria Walewska kom við soni teirra til Paris, og var Napoleon ein uggi, altíð

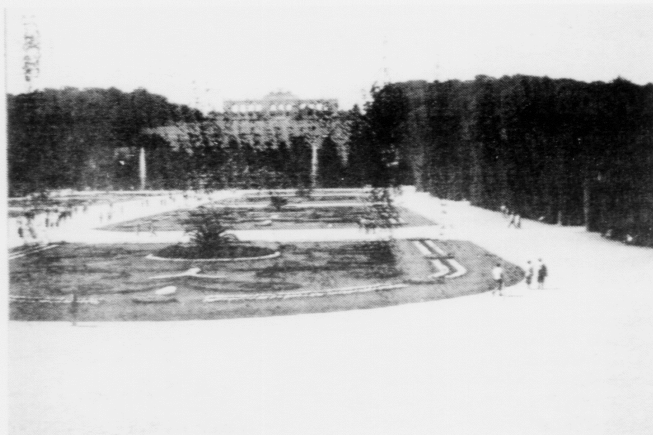
Maria Walewska

ósjálvsøkin, ongantið krevjandi nakað. Og tá Napoleon varð settur í varðhald á Elba, vitjaði hon hann her fleiri ferðir við soninum. So var Napoleon, aftaná Waterloo, sendur til St. Helena og hon hvørur út úr myndini, og doyri í 1817, bert 30 ára gomul.

Men søgan um hana er eitt fint og vakurt intermezzo í einari so dapprari søgu, tað er sól og livsgleði yvir samveru teirra, tí hon gjørdist eisini góð við Napoleon.

Vit ganga víðari. Rúmini eru so mong, eitt nú tað, sum er vígt minni um tann unga Napoleon, kongin av Roma, sum tann stolti faðirin gav honum navn, tað navn, sum habsburgarhovið sópaði burtur, tá hann kom til Wien við mammuni, aftaná fall Fraklands, ella hertogan av Reichstadt, sum hann nú skuldi kallast, tí minnið um pápan skuldi trýstast burtur úr tilvitlan hansara. Hann krøkti seg tó til minnið um pápan, og livdi á Schonbrunn mestsum ein fangi, til hann doyði, av bróstsjúku í 1832, 21 ára gamal.

Vit koma eisini gjøgnum stóru veitsluhøllina, Grosse Gallerie. Orð kunnu ikki siga frá tí skreyti, sum her geislar sær ímóti. Her er mong søgulig hending farin fram. Mær kemur til hugs Wienerkongressin. Øll tey krýndu hefur Europas vóru komin saman her, at fáa skil aftur á meginlandið, meðan Napoleon kendi karmir, trengri og trengri í sínum litla kongariki Elba. Hetta var í 1814. Metternich, eysturrikski kanslarin, var sálin í øllum á kongressini. Har var óført av politikki, men líka nóg av erotikki. Metternich og russiski zarurin Alexander gingu á odda í kappingini um at vinna tokka kvinnunnar, og tær vóru bæði nógvar og vakrar, við á kongressini. Hetta var bert 35 ár aftaná deyða Mariu Theresiu. Hevði hon, stranga varðhaldskvinna síðalærunnar, grunað tær ástarflekur, ið sóðu, ikki dagsins, men nátturinnar ljós her á hennara kára slotti, so hevði hon vent sær í marglætissarkofagi sínum í Kapuzinergruft. Tær «pikentur» søgurnar

Parkin við Schönbrunn